

Månedsoversigt over plantesygdomme.

304. — Juni 1949.

Der blev for juni måned modtaget beretninger fra 132 medarbejdere, og der blev besvaret 1293 forespørgsler.

Luftens middeltemperatur afveg for måneden som helhed ikke væsentligt fra det normale. Derimod blev nedbøren væsentlig mindre end normalt, for hele landet kun 30 mm mod en normal nedbør på 46 mm. Navnlig blev Vendsyssel forfordelt, men også Vest-, Midt- og Østjylland samt hele den nordlige del af Sjælland fik forholdsvis mindre regn end de andre landsdele, som det iøvrigt fremgår af følgende (normalnedbøren i ()): Vendsyssel 15 (45), Vestjylland 25 (43), Midtjylland 25 (47), Østjylland 24 (45), sydlige Jylland 39 (49), Sønderjylland 43 (53), Fyn 39 (46), Midt- og Vestsjælland 24 (43), Nordøstsjælland 25 (48), Sydøstsjælland og Møn 31 (44), Lolland-Falster 32 (46) og Bornholm 34 (37). Af de 30 mm nedbør for landet som helhed faldt de 16 i dagene 1.—4. juni og de 12 i tiden 5.—18. juni, således at månedens sidste halvdel næsten ikke har givet regn.

SYGDOMME PÅ LANDBRUGSPLANTER.

KORN OG GRÆSSER.

Tørke har mange steder begyndt at påvirke kornet, navnlig i Jylland gulner det stærkt i pletter, hvor undergrunden er gruset (»Skold«, »Bonitering«). Det er påfaldende, så hurtigt planterne reagerer på tørke efter den nedbørsrige forsommer. Det skyldes utvivlsomt, at rodnettet under de gunstige vækstbetingelser i forsommeren er blevet forholdsvis dårlig udviklet og derfor lidet egnet til at imødegå tørkens virkning.

Frostskade. Efter skridningen konstateredes flere steder frostskade i rugaksene (hvide, gølge blomster, oftest i spidsen af akset eller i tværbælter).

Klorforgiftning fandtes i bygmark ved Hammerum, hvor der ved en fejl var udleveret natriumklorat fra købmanden i stedet for mangan-sulfat (C. J. Henriksen, Herning). Lignende forgiftningssymptomer iagtoges i byg på tanggødet jord (J. Lindegaard, Korinth).

Gulspidsyge (kobbermangel). Af 89 indberetninger nævnes sygdommen i 17 som almindeligt forekommende, hvoraf de 8 med stærke angreb og de 9 med svage. I 30 indberetninger karakteriseres angrebene som sjældne, men i 17 af disse har de været stærke. S. A. Ladefoged skriver fra Vesthimmerland: »Gulspidsyge optræder i år mere ondartet i vårsæden end i de foregående år. Særlig kraftigt gødede pletter i kornet angribes ofte først«. Den sidste bemærkning forklarer sikkert noget om årsagen til den stærke forekomst af både gulspidsyge og lyspletsyge i år. Mange steder er man med rette forbavset over disse mangelsygdommes stærke optræden trods den megen nedbør i forsommeren. Den af regnen betingede stærke vækst har medført et øget krav til mikronæringsstoffer, og jordens tilgængelige beholdning af disse har da ofte vist sig for ringe. Der nævnes som sædvanlig i indberetningerne eksempler på ufrivillig bekæmpelse af gulspidsygen som følge af ukrudtsbekæmpelse med blåstensopløsning (Jacob Have, Toftlund) eller sprøjtning af kartoffelforfrugten med bordeauxvædske (A. Dam Koefoed, Brørup). L. Hangaard Nielsen, Videbæk, giver udtryk for en almindelig praksis i de egentlige gulspidsyge egne, når han anfører, at landmændene her holder sygdommen nede ved jævnlig, systematisk tilførsel af blåsten, medens R. Sørensen fra Han herrederne udtrykker formodning om, at man mange steder kan anvende blåsten med fordel, selv om angreb ikke kan konstateres. Det sidste bestrykes af hans udtalelse om, at virkningen af kobbertilførsel de fleste steder har været meget kraftig, selv om angrebet tilsyneladende har været svagt.

Lyspletsyge (manganmangel). Endnu fra juni er der indløbet en del meddelelser om mange og alvorlige angreb af lyspletsyge i vårsæd, ofte på jorder som ellers ikke viser angreb. Fra flere sider fremhæves det, at rettidig brug af mangansulfat har givet særdeles gode resultater. Arne Larsen-Ledet, Grenaa, beretter om for langsom og for svag virkning af 25 kg mangansulfat pr. ha til hvede, hvor der sikkert burde være givet 50 kg.

Nøgen Bygbrand (*Ustilago nuda*) er nævnt i 95 beretninger og karakteriseres i 74 af disse som almindeligt forekommende, men oftest kun med svage angreb. I 18 af de 74 tilfælde karakteriseres angrebet som stærkt. De højeste sygdomsprocenter nævnes af H. Baltzer Nielsen, Hjørning (4—5 %) og Niels Pedersen, Skanderborg Amt (5—7 %). Fra flere sider gives der udtryk for, at varmvandsafsvampning ikke helt har fjernet sygdommen (Ole Thøgersen, Karise; H. Konnerup Madsen, Kerteminde; Hans Jepsen, Løgumkloster). Det almindelige indtryk er, at sygdommen ikke så slem som i de foregående år; men en endelig bedømmelse var mange steder ikke mulig, fordi skridningen ved månedsskiftet endnu ikke var afsluttet. Som sædvanlig nævnes Riegel og Freja som de mest modtagelige sorter.

Gulrust (*Puccinia glumarum*) er praktisk talt ikke bemærket. Kun fra Sydsjælland (P. Grøntved) og Lolland-Falster (H. H. Holme Hansen) nævnes enkelte svage angreb.

Rugens Brunrust (*Puccinia dispersa*) har gjort sig bemærket flere steder, navnlig på Hindsholm (H. Konnerup Madsen), ved Brande (P. Trosborg) og ved Lyngby (J. Westermann).

Knækkefodsyge (*Cercospora herpotrichoides*) rapporteres fra flere egne, især i hvede (Helge Rasmussen, Nordøstfalster; J. Westermann, Lyngby; H. Agergaard, Askov; J. P. Skou, Hads herred); men sygdommen vil nok særlig vise sig i juli. Også i rug er der set stærke angreb (S. A. Ladefoged, Aars).

Goldfodsyge (*Ophiobolus graminis*). Alvorlige angreb er set flere steder, især i hvede (A. K. Rasmussen, Langeland; A. Buchreitz, Ribe; Arne Anthonsen, Vejle Vesteregn); men her gælder det samme som for knækkefodsygen, at angrebene navnlig vil vise sig lidt senere.

BÆLGPLANTER.

Hormonskade fandtes i en rødkløvermark i Vestsjælland som en stribe tværs over marken. Det skyldes, at sprøjten havde skudt genvej til en kornmark (Stanley Jørgensen, Høng).

Kaliummangel konstateredes i alvorlig grad på en ejendom ved Ribe, hvor bl. a. kløvermarken viste stærke angreb (A. Buchreitz).

Kløverens knoldebægersvamp (*Sclerotium trifoliorum*) har ødelagt en del lucerneplanter spredt i bestanden (J. Westermann, Lyngby). På Nordfalster fandtes et meget stærkt angreb med talrige nedvisnede planter i lucernefrømark (H. H. Holme Hansen).

BEDEROER.

Haglskade. Betydelig skade forvoldtes midt i måneden, navnlig på bederoer og kålroer ved Lyngby. Der fandtes hagl på indtil 1 cm i diameter (J. Westermann).

Borforgiftning forekom i 2 tilfælde, hvor bederoerfrøet ved udsåning blandedes med borax (15 kg pr. ha). Pletvis kom planterne meget dårligt op, mange frø spirede ikke, eller de unge spirer blev forkrøblede og svage. Den pletvise skade skyldes sikkert »brodannelse« i såmaskinen (Georg Nissen, Rødding; E. Staunskjær, Kolind).

Lyspletsyge (manganmangel) i bederoer omtales i 77 beretninger, af hvilke 11 karakteriserer sygdommen som almindeligt forekommende (8 med svage og 3 med stærke angreb), 42 som sjældent forekommende (30 med svage og 12 med stærke angreb), medens resten (24) ikke har iagttaget sygdommen. Ligesom lyspletsygen i vårsæden ofte i år har vist sig på et sent tidspunkt, er angrebene i bederoerne også ofte kommet senere end ellers, og det er muligt, at mange nye tilfælde vil dukke op senere på sommeren. Fra flere sider gøres der opmærksom på iagttagelser, der viser, at den stærke bearbejdning af jorden med traktorredskaber fremmer lyspletsygen og lignende mangelsygdomme både i roer og korn.

Bedemosaik (*Beta virus 2*) har været ret udbredt i frøroerne på Øerne, men gennemgående kun med svage angreb. Stærkere angreb meldes fra Skælskøregnen (H. Wraae-Jensen) og fra Fyn (N. E. Hansen, Ny-

borg; H. Konnerup Madsen, Kerteminde; J. Vang, Ejby). Vang skriver: »Kraftige angreb, der viste sig næsten med det samme i markerne. Kan ikke forstå det, da stiklingerne i de fleste tilfælde var ualmindelig fine i efteråret«. Konnerup Madsen og N. E. Hansen beklager, at der også er stærke angreb af mosaiksyge (lokalt indtil 15—16 %) i stiklinger af jydsk oprindelse. Aage Madsen, Store Heddinge, beretter, at Rød Øtøfte synes mindre modtagelig. — Fra Jylland meldes kun om enkelte angreb.

Virus-Gulsot (*Beta virus 4*) har ikke gjort sig særlig bemærket i bederoefrømarkerne; kun fra enkelte lokaliteter meldes om nævneværdige angreb (H. Wraae-Jensen, Skælskør; K. Iversen, Klippinge). Sidstnævnte fremhæver, at udlæg i dæksæd har givet sundere frøroer end såning i renbestand. På Falster er der konstateret angreb i 1. års roerne (S. E. Sørensen).

Bedeskimmel (*Peronospora Schachtii*) har i frøavlsegne gjort sig alvorlig bemærket i adskillige 1. års marker, særlig med beliggenhed nær frømark (Helge Rasmussen og S. E. Sørensen, Falster; P. Grøntved, Næstved; H. Wraae-Jensen, Skælskør; B. Vendelboe, Blangsted; H. Konnerup Madsen, Kerteminde; O. Ruby, Kolding). J. P. Skou beretter om et særlig slemt tilfælde fra Hads herred, hvor 25 % af foderroerne, der ligger lige op til en frømark, er angrebet. Der er her forsøgt bekæmpelse med Bordeauxvædske.

Rodbrand har i år gjort sig mere bemærket end i de nærmest foregående år. I 99 beretninger nævnes sygdommen som almindeligt forekommende i de 50 (heraf 29 med svage og 21 med stærke angreb), og som sjældent forekommende i 40 (24 med svage og 16 med stærke angreb). Den fugtige og forholdsvis kolde forsommer har begunstiget rodbrandsvampene, som sædvanlig mest på vandlidende eller blot »kolde« jorder, ved kalkmangel og ved næringsmangel. Vedrørende det sidstnævnte fremhæves fosforsyremangel (H. H. Holme Hansen, Sakskøbing) eller for sen udbringning af kvælstofgødning (P. Grøntved, Næstved). Adskillige nævner også ubekvem jord, undertiden som følge af sammenklaskning af den megen regn (Harald Olesen, Brønderslev; M. Bjerg, Nyborg). Arne Anthonsen, Vejle Vestereg, påpeger, at der ofte sås for dybt med rodbrand til følge. Fra enkelte egne meddeles, at rodbrandangrebene er mindre omfattende end sædvanligt (Nørgaard Pedersen, Rønne; P. Trosborg, Brande; A. P. Aidt, Viborg; S. Nygaard Olesen, Svendborg).

»Væltesyge«, der åbenbart skyldes småbeskadigelser af forskellig oprindelse (ofte i forbindelse med rodbrand) omkring udtynningstidspunktet og påfølgende forværring af beskadigelserne ved kastevinde, har adskillige steder været slem. Georg Nissen, Rødding, nævner et tilfælde, hvor 10—30 % af de halvstore planter vælter og brækker over.

KÅLROER, KÅL O. A. KORSBLOMSTREDE.

Kålskimmel (*Peronospora brassicae*) optrådte mange steder alvorligt på de unge kålroplanter i slutningen af maj og begyndelsen af juni og gav anledning til megen væksthæmning. Det var det regnfulde vejr,

der fremmede angrebet. Da tørt vejr og blæst satte ind, holdt det op, og planterne rettede sig hurtigt. N. E. Hansen, Nyborg, beretter om et særlig stærkt angreb på 1. års roer, der lå op til en kålroefrømark, der var præget af ældre angreb.

Kålbroksvamp (*Plasmiodiophora brassicae*) har i tørken givet sig til kende flere steder i landet, idet de stærkt angrebne planter allerede er begyndt at visne (A. Ammitzbøll, Skjern; M. Bjerg, Ørbæk). Den fugtige forsommer har sikkert begunstiget infektion, så der kan utvivlsomt ventes stærke angreb på smittet jord.

KARTOFLER.

Frostskade er bemærket i adskillige marker; (J. Larsen-Ledet, Dybvad; H. Baltzer Nielsen, Hjørring; A. P. Aidt, Viborg; J. M. Pedersen, Hammershøj; W. Østergaard, Hadsten), som oftest især på lave jorder eller undertiden (Jacob Have, Toftlund; A. Buchreitz, Ribe) i forbindelse med kaliummangel.

Ynglesyge forekom i et tilfælde, hvor spirerne før lægning brækkes af kartoflerne (K. Jakobsen, Bramminge).

Rustpletsyge. Jens Tarp, Aalestrup, meddeler, at uensartet spirring i en kartoffelmark (Alpha) åbenbart skyldes rustpletsyge. Alle normale planter i marken stammede fra knolde uden rustpletter, medens de dårlige planter (med få, svage spirer) stammede fra knolde, der var stærkt rustplettede.

Bladrullesyge. Der berettes som sædvanlig om angreb over hele landet; af 77 beretninger karakteriseres angrebene i de 38 som almindelige (27 svage og 11 stærke) og i de 27 som sjældne (22 svage og 5 stærke), men en endelig bedømmelse har mange af medarbejderne endnu ikke kunnet foretage, oftest fordi kontrolarbejdet i markerne endnu ikke var kommet rigtig i gang ved månedsskiftet. Mange beretter om særlig stærke angreb i de tidlige sorter i haverne, hvor der endnu alt for ofte er for ringe interesse for fremskaffelse af sundt læggemateriale. Desværre kan fremavlskartofler også skuffe; N. Gram, Aabyhøj, beretter om et grelt tilfælde (75 % angrebne i en have med Webbs), men det hører dog til undtagelserne.

Mosaiksyge forekommer i samme rytme, som nævnt for bladrullesyge ovenfor; men også her fremhæves det, at en endelig bedømmelse endnu er for tidlig for markernes vedkommende. Fra indberetningerne fremhæves følgende: »Omfanget synes mindre end i 1948« (Nørgaard Pedersen, Rønde; C. J. Henriksen, Herning; Georg Nissen, Rødding). Det kan skyldes, at smitteoverførsel ikke har været så omfattende i 1948 som i 1947 (Nørgaard Pedersen; H. E. Jensen, Hillerød); men E. Eriksen, Haderup, og H. Quistgaard Mortensen, Kibæk, påpeger også betydningen af, at de dårligste partier gik ud af avlen som følge af overproduktionen, og at der som følge heraf i år kunne fås godt læggemateriale til en meget rimelig pris.

Fra grænseegnene i Sønderjylland skriver E. Kristensen: »På tid-

lige sorter findes en hel urimelighed af mosaiksygeformerne, især haveejere er ikke opmærksomme på disses forekomst«. Nørgaard Pedersen, Rønne: »Hvor man ikke ofrer kartoflernes sundhedstilstand nogen opmærksomhed ses indtil 100 % syge planter«, og P. Mumm, Mols: »Rynkesygen bevirker, at Bintje skal udskiftes mindst hvert andet år for ikke at blive for hårdt medtaget«. Fra Øerne (N. M. Nielsen, Kalundborg; N. E. Hansen, Nyborg og P. Riis Vestergaard, Samsø) tales om særlig stærke angreb i markerne; men årsagen her er bestandig mangel på rimelig udskiftning med sundt læggemateriale.

Kartoffel-Rodfiltsvamp (*Corticium solani*) har gjort stor skade i mange marker; i 78 indberetninger om sygdommen betegnes den i de 33 som almindeligt forekommende (23 med svage og 10 med stærke angreb) og i 25 som sjældent forekommende (17 med svage og 8 med stærke angreb). A. P. Aidt, Viborg, skriver: »I betragtning af den våde og kolde forsommer ikke slem; næppe over det normale«. Enkelte beretter om mindre udbredelse end sædvanlig (Niels Jørgen Nielsen, Hammerum; P. Trosborg, Brande; O. Ruby, Kolding), men ellers lyder beretningerne foruroligende nok. »Uhyre almindelig, har ikke tidligere set så udbredte angreb« (H. Baltzer Nielsen, Hjørring). »Findes ret udbredt og er af stor tabbringende virkning både for haver og marker. En sygdom, som er alt for upåagtet her i landet« (E. Kristensen fra grænseområdet). »Har været meget almindelig og voldt usædvanlig stor skade i tidlig lagte kartofler og i mange tilfælde medført misvækst af disse. Lægning i kold jord og stærk dækning har tydeligt forværret angrebet« (P. Riis Vestergaard, Samsø). Om særlig slemme angreb beretter også Jens Tarp, Aalestrup; Martin Christensen, Sindal, og Arne Anthonen, Vejle Vesteregn (de to sidste påpeger betydningen af øverlig lægning); N. Engvang Hansen, Allingaabro; Aksel Ammitzbøll, Skjern og G. Lykke Pedersen, Frederikssund. M. Greve, Roskilde, har særlig fundet angreb i nyimporterede, jydsk kartofler og Nørgaard Pedersen, Rønne, beretter om et enkelt tilfælde, hvor et parti indkøbte kontrollerede Alpha var så inficeret, at spiringen blev meget dårlig.

Sortbensyge (*Bacillus phytophthorus*) optræder alvorligt; af 80 beretninger gives der i de 27 udtryk for, at angrebene er almindelige (19 med svage og 8 med stærke angreb), og 36 af beretningerne melder om sjældne angreb (25 svage og 11 stærke). I de mest ondartede tilfælde nævnes 50 % manglende eller syge planter (E. Warberg Jørgensen, Aarslev) eller endog 75 % (Ib Trojaborg, Sorø). Om vanskeligheden ved at komme sygdommen til livs skriver Georg Nissen, Rødding: »Synes meget ondartet, navnlig i Bintje. Endog i materiale efter blokudvalg, i stamavlen er der fundet 5 % angrebne planter«. Og L. Hangaard Nielsen, Videbæk: »Ret kraftige angreb. I 4 Bintjemarker med A-kartofler er optalt 7—10 % angrebne planter«. H. E. Jensen, Hillerød: »Selv efter jydsk fremavl kl. A kan findes op til 20 %«. Også M. Greve, Roskilde; S. E. Sørensen, Nykøbing F. og E. Warberg Jørgensen, Aarslev, melder om for stærke angreb i jydsk, markkontrollerede kartofler. Nørgaard Peder-

sen, Rønde, skriver: »Er mest almindelig, når læggekartoflerne er indkøbt fra andre egne af landet. Lokal smitte synes at være af ringe omfang, selv om den ofte konstateres efter uheldig opbevaring«. Opbevarings-smitte, der begunstigedes af den milde vinter, fremhæves også af A. P. Aidt, Viborg; C. J. Henriksen, Herning; P. Trosborg, Brande og P. Mumm, Mols.

Kartoffelskimmel (*Phytophthora infestans*). De første angreb rapporteredes d. 9. juni fra Langeland (H. P. Andersen) og Svendborg (S. Nygaard Olesen) og i de følgende dage meldtes om yderligere tilfælde, også fra Jylland (12. juni, Rødkærsbro, Sv. Højer Pedersen), hvorefter første sprøjtevarsel udsendtes d. 13. juni. Ved månedsskiftet meddeles der i 22 beretninger om angreb fra næsten alle egne af landet; men fortrinsvis i haver, og angrebene er spredte, af ikke-epidemisk karakter.

Kartofflens bladpletsyge (*Alternaria solani*). A. P. Aidt, Viborg, melder om stærke angreb i tidlige sorter.

HØR.

Hørrust (*Melampsora lini*) K. Iversen skriver fra Stevn: »De første angreb blev konstateret d. 14. juni. Siden er angrebene spredt med voldsom hast i næsten alle spindhørmarker. Det er flere år siden, at angrebene har haft så voldsom karakter.

CHR. STAPEL.

SYGDOMME PÅ HAVEBRUGSPANTER.

Besvarelse af 35 af de udsendte skemaer har givet nedenstående resultat:

Sygdomme paa havebrugsplanter	Intet angreb el. ubet.	Angreb sjældne		Angreb almindelige	
		svage	stærke	svage	stærke
Brune bladpletter — æble (Cox's Orange-pletter)	0	5	6	13	16
Gule blade — æble	6	4	3	15	2
Æbleskurv	0	1	4	10	25
Pæreskurv	2	3	4	14	14
Grå monilia (æbleskud)	1	0	8	20	11
Grå monilia (kirsebærskud)	1	2	5	7	20
Stikkelsbærdræber	3	1	8	13	18
Løgskimmel (skalotter)	5	2	3	16	3
Løgskimmel (kepaløg)	9	2	0	9	0
Mosaiksyge (skalotter)	1	4	4	9	13
Mosaiksyge (kepaløg)	7	4	0	3	0

FRUGTTRÆER OG FRUGTBUSKE.

Brune bladpletter, de såkaldte Cox's Orange-pletter er meget almindelige, men tillægges dog ret forskellig betydning i de forskellige indberetninger. For at begynde med de svage angreb, må det nævnes, at fra Næstved hedder det: »Ret ubetydelige angreb« (M. E. Elting), fra Varde-Esbjerg-egnen: »Er iagttaget på Cox's Orange og enkelte andre sorter, men der er sjældent stærke angreb« (M. Sørensen), fra Blangstedgaard: »Jævnt i alle marker« (Arne Sørensen), fra Gisselfeld: »Synes mindre udbredt end sædvanlig« (H. Wedege), fra Maribo amt: »Findes næsten alle vegne, men i mildere grad end sædvanlig« (Sander Nielsen) og en anden indberetning fra samme amt: »Almindelig udbredt, men ikke særlig voldsom« (J. Klarup-Hansen). Andre indberetninger viser, at der findes brune bladpletter mange steder. Fra Jylland skrives således: »Pletterne er meget almindelige, værst i blæst, findes selv i planteskolerne« (A. Diemer), »Findes overalt på Fyn, mest på tør og let jord, hvor der er givet megen kunstgødning« (Erland Jørgensen). I Ringkøbing amt findes fra svage til stærke angreb, og de synes at være mere almindelige i år end sidste år (J. Bertelsen). Fra Holbæk skrives: »Yderst almindelige i år både på unge og gamle træer såvel på vildstamme som på dværgunderlag og både på let og svær jord« (Henrik Nielsen), »Overalt meget almindelig i Svendborg amt, værst på vindudsatte træer, uden betydning på godt ernærede træer og i læ« (Sture Cederberg); om læets betydning skrives også fra Østjylland (Arne Pallesen). Bodil Friis Nielsen skriver fra Jylland: »Sikkert sortskendetegn for Cox's Orange«. Andre indberetninger om hyppig forekomst foreligger endvidere fra mange lokaliteter i Jylland (P. Jacobsen og G. Fogh-Nielsen), fra Horsens (Chr. Nørholm), Nordthy (G. Ej-sing), Sydfyn (Chr. Greve), Gl. Roskilde amt (G. Mayntzhusen), Københavns omegn (Alfred Rasmussen), Vestsjælland (N. F. J. Larsen), Sjælland og Bornholm (Hans Chr. Madsen). Fra Hornum skrives, at angrebet af de brune bladpletter er stærkt, og løvet er gulligt og tilvæksten ringe (Hans Christensen). I en planteskole ved Sædding ved Esbjerg blev det bemærket, at der var temmelig mange brune bladpletter, der hyppigst forekom på det nederste stykke af skuddet (E. Randløv). Fra Syd- og Midtjylland skrives, at Cox's Orange-pletterne som sædvanlig er stærke efter en regnfuld og skyet periode med lidt sol. Mange steder er der hele brune flader, der minder om magniummangel (Lars Hansen). I en plantage på Bornholm, hvor der er 30—50 cm til grundfjældet, stod græsset alenhøjt; i indeværende år har der ikke været sprøjtet; der var meget lidt frugt, men træerne var næsten 100 % fri for Cox's Orange-pletter. (Hans Chr. Madsen). Ved Flakkebjerg synes pletterne at være værst i en stribe af arealet, hvor jorden er meget svær, mindre på lidt mildere jord, hvor der har været en god dækafrøde, og der findes mindst, hvor der har været givet staldgødning. Forskellene er dog ikke så store, så de er absolut sikre (Agnes Værløse). I Frederiksborg amt er pletterne foruden på Cox's Orange fundet på Golden Delicious, Laxtons superb og Belle de Boskoop, men kun på Cox's Orange spiller de en rolle, — indtil halvdelen af blad-

fladen kan være brun. Pletterne synes at være noget kraftigere, hvor der bruges kobbermidler end svovlmidler (W. Norrie). I en plantage var en del Cox's Orange tyndet stærkt ud ved vinterbeskæring, andre ikke. De udtyndede havde langt færre bladpletter end de ikke udtyndede (Georg Jensen). Fra Salling og Fjends herred hedder det: »Som det vel kunne ventes efter den fugtige og kølige forsommer, er der i år usædvanlig mange bladpletter mest på Cox's Orange, og også på andre sorter findes der pletter, der ikke kan tilskrives kendte årsager (Frode Olesen).

Gule blade og bladfald er iagttaget mange steder, men synes ikke at være særlig alvorlig i år. Ved gule blade forstås her de gule blade, der kommer på denne årstid, og som efterhånden falder af. I Nordsjælland blev nogle Gråstentræer nærmere undersøgt for gule blade, og en lille prøvetælling på et træ viste, at langt de fleste gule blade sad på frugtgrenene; ved en optælling på 100 frugtgrene og 100 langskud blev forholdet 15:2. Der kunne ingen sygdomsangreb ses (W. Norrie). Fra Nordjylland skrives, at egentlige gule blade er ikke almindelige, men der er en del bladfald (A. S. Lundstein). Fra Jylland skrives endvidere, at der er temmelig mange gule blade særlig på Cox's Orange-typerne (A. Diemer), og at de gule blade ofte findes sammen med bladpletterne (Bodil Friis Nielsen), at de træffes hist og her også på træer, der kun er sprøjtet med Sulfaki og Bladan (P. Jacobsen), og at de er ret almindelige, men ikke særlig alvorlige (Lars Hansen). Fra Holbæk meddeles, at de gule blade ses mange steder og mest på Gråsten og Signe Tillisch (Henrik Nielsen). Fra Lolland-Falster, at bladløvet i forsommeren har været godt og smukt farvet, også på Cox's Orange, omend disse har en del bladpletter (J. Klarup-Hansen), og at de gule blade findes alle vegne, men dog ikke så fremtrædende som de foregående år, sandsynligvis på grund af den fugtige forsommer (Sander Nielsen).

Fra Sjælland og Lolland-Falster skrives, at især på Cox's Orange er bladfald i år almindeligt efter sprøjtning. Værst er det efter svovlkalksprøjtning, men kan også ses, selv hvor der ikke er sprøjtet. Oftest er det de skurvede blade, der falder af efter sprøjtning (Georg Jensen). I Gl. Roskilde amt har der gennemgående ikke været sprøjteskade på frugttræerne, men mange æbletræer står med enkelte grenpartier med gule blade, selv om grenene tilsyneladende ser sunde ud (G. Mayntzhusen).

Fra Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm skrives endvidere, at æblebladene mange steder er lyse i år, uden at det med sikkerhed kan siges, at det skyldes mangel på et bestemt næringsstof (Hans Chr. Madsen); at det muligvis skyldes mangel på varme, nævnes også (Georg Jensen).

Æbleskurv (*Fusicladium dendriticum*) er mange steder meget alvorlig. Der skrives f. eks. fra Sydøstjylland: »Skurv, skurv og atter skurv er det sædvanlige samtaleemne, når frugtavlere kommer sammen. Sidste års skurvfri æblehøst har måske bevirket, at man har troet, at der ingen fare var til stede. Mange glemmer også, at træerne vokser hvert år og således kræver flere liter sprøjtevædske end for nogle år siden« (Arne Pallesen). En anden meddelelse, som det er værd at lægge mærke til, lyder

således: »Skurven er taget godt til i månedens løb, ikke mindst på Gråsten. I plantager, hvor man aldrig plejer at se skurven før efter blomstringen, har sygdommen overrasket og med ødelæggende resultat. Jeg tror, frugtavlernes i for høj grad hænger sig i de »officielle tidspunkter« for sprøjtning i stedet for at tage vind og vejr i betragtning og sprøjte efter behov! Vi har fået for mange »receptfrugtavlere« (Georg Jensen). Hertil må siges, at fra vor side her i Lyngby søger vi altid at understrege, at vore sprøjteplaner kun er *eksempler* på sprøjteplaner, men at der må *sprøjtes efter behov*, så vi kan fuldt ud slutte os til anken over »receptfrugtavlernes«. Fra flere sider klages over, at de kolloidale svovlmidler er for lidt virksomme (Agnes Værløse, M. E. Elting, Chr. Greve, W. Norrie). At skurven er værst, hvor der er læ, fremhæves af flere (Arne Sørensen, Frode Olesen). Om sprøjtnings betydning skrives f. eks. således: »Skurven har bredt sig særlig i månedens første halvdel og er blevet almindelig. Hvor gennemført sprøjtning er udført før blomstringen, eller hvor forholdene iøvrigt er gode, findes kun ubetydeligt angreb på Varde-Esbjerg-egnen« (M. Sørensen) og fra Horsens: »Varierer fra voldsomme angreb til helt fri for angreb — alt sammen afhængig af sprøjtningen« (Chr. Nørholm). I Frederiksborg amt er skurven allerede set på de unge skud foruden naturligvis på blade og frugter og her på alle sorter (W. Norrie). Fra Jylland skrives, at skurven er ondartet, men værre i Sønderjylland og Vestjylland end i Midtjylland. Der er allerede meget bladfald (N. Gram). I Nordjylland er angrebene almindelige, vekslende fra svage til stærke (A. S. Lundstein) og i Nordthys ualmindelig ondartede, selv hvor træerne har været »nogenlunde« sprøjtede (G. Ejning).

Fra Fyn hedder det bl. a.: »Sidst i juni er indtil halvdelen af frugternes overflade dækket med skurvpletter på Bramley, Gråsten, Bismarck og Tønnes. Værst i usprøjtede haver, men også i plantager, hvor der indtil slutningen af juni har været sprøjtet indtil 5 gange med skurvmidler, er angrebene ret stærke på de modtagelige sorter« (Erland Jørgensen). »Uhyre almindelig i Svendborg amt« (Sture Cederberg). »Næppe een have af 100 fri i Holbæk amt« (Henrik Nielsen). Mange andre indberetninger fra forskellige steder over hele landet omtaler skurven som almindelig og oftest meget alvorlig. På Bornholm synes den dog at være mere sjælden, hvilket nok skyldes, at man havde temmelig megen blæst i maj måned (Hans Chr. Madsen).

Pæreskurv (*Fusicladium pirinum*) findes mange steder, men adskillige indberetninger lyder på, at den ikke er så alvorlig som æbleskurven, men som det skrives: »Pæreskurven almindelig og mange frugter stærkt angrebet. Pæreskurven er dog næppe så slem som æbleskurven, men det kan også være et øjenbedrag, når det ikke går så stærkt ud over bladene« (J. Klarup-Hansen). Fra Nordthys skrives, at pæreskurven er meget udbredt. Pærer bliver ofte »snydt« for sprøjtning, fordi de blomstrer, når æblerne sprøjtes før blomstringen. Når pærerne så er afblomstret, bliver der ikke sprøjtet, fordi æblerne så blomstrer (G. Ejning).

Grå monilia (*Monilia laxa f. mali*) på æbletræer har gjort betyde-

lig skade mange steder, men optræder dog meget forskelligt. Særlig Cox's Orange nævnes som angrebet, dog skrives i en indberetning, at Cox's Orange ikke er så angrebet som James Grieve og Filippa (G. Mayntzhusen). Foruden disse tre sorter nævnes også Pigeon, Høve Reinet, Dronning Louise og Keswick Codling som særlig angrebne. I Nordsjælland var en række Gyllenkroks Astrakan næsten helt nedvisnede, medens plantagens andre ret talrige sorter ikke fejlede noget. Som eksempler på indberetninger kan nævnes: »Træffes i de fleste plantager i Maribo amt, flere ødelæggende angreb« (Sander Nielsen), fra samme egn: »Mange småplantninger og haver er ganske raseret, $\frac{1}{3}$ — $\frac{2}{3}$ af træerne er ødelagt« (Inger Jørgensen). Fra Jylland: »På lune steder er angrebet alvorligt, ellers er det ikke slemt« (A. Diemer), Nordthy: »Meget udbredt« (G. Ejsing), Esbjerg-Varde: »Mange spredte angreb, men kun få stærke« (M. Sørensen), hele Fyn: »Meget udbredt men forholdsvis svag de fleste steder« (Erland Jørgensen), Svendborg amt: »Mange slemme angreb« (Sture Cederberg), Næstved: »Ondartet næsten overalt, hvor der har været blomster på træerne« (M. E. Elting), Holbæk amt: »Meget ondartet« (Henrik Nielsen), Frederiksborg amt: »Meget almindelig og ofte ondartet« (W. Norrie), »Almindelig, men ikke særlig slem på Bornholm. Hvor man har mange Dronning Louise og Høve, er der en del mere skade end på Sjælland, og navnlig de to sorter er næsten overalt, som havde der været ild i dem« (Hans Chr. Madsen).

Grå monilia (*Monilia laxa*) på kirsebær er endnu værre end grå monilia på æbletræer. Det er som sædvanlig surkirsebærerne, der er angrebet, og ofte nævnes skyggemørel som særlig ondartet angrebet, medens træer af Stevns-typen klarer sig meget bedre, men de kan dog også være stærkt angrebet. Fra Sydfyn skrives, at hele træer af surkirsebær ser ud, som om der har været ild i dem (Chr. Greve). Fra flere sider fremhæves den gode virkning af sprøjtning med bordeauxvædske før blomstringen (Erland Jørgensen, Sture Cederberg, Hans Chr. Madsen, Georg Jensen). Nogle steder er angrebene katastrofale, f. eks. meddeles fra Jylland, at indtil 90 % af skuddene er angrebet (Niels Gram), fra Slagelse, at Ostheimer og skyggemørel er praktisk talt ødelagt (Agnes Værløse) og i adskillige indberetninger skrives om ondartede angreb. At det ikke alle steder er lige galt, synes et par indberetninger at vise; det hedder fra Holbæk, at sygdommen er knapt så ondartet som på æble, måske fordi kirsebærerne har blomstret hurtigere (Henrik Nielsen), fra Nordjylland, at der er almindelige jævne angreb (A. S. Lundstein) og fra Nordthy, at angrebene ikke er værre end ellers (G. Ejsing).

På Als, hvor der er en del surkirsebær som landevejstræer, er disse meget stærkt angrebet, og det er et problem, om sådanne træer bør blive stående.

Æblemeldug (*Podosphaera leucotricha*) er flere steder alvorlig, meldes det fra Sjælland og Lolland-Falster, særlig galt er det på Fejø, hvor der er et angreb så stærkt, som det aldrig tidligere er set; det er værst på Gråsten, endog værre end på Boiken, der jo normalt er den mest angrebne sort. På pæresorten Comice findes der også angreb endog så

stærkt, at frugterne de fleste steder er helt lødne. Der skrives, at gennemførte svovlsprøjtninger fra foråret ikke har virket af betydning (Georg Jensen). Desværre siges der intet om sprøjtningernes styrke. Fra Norge, hvor der i visse egne af landet er meget æblemeldug, anbefales det at sprøjte 3 gange inden blomstringen, første gang på museørestadiet, alle gange med 2½ % svovlkalk og så atter med 2 % svovlkalk lige efter blomstringen. Der har været betydelig virkning af at tilsætte svovlkalken et spredemiddel. Desværre er der vel mange danske frugtavlere, der ikke tør give deres træer så stærk svovlkalk og så megen svovlkalk. Det bør forsøges, hvor melduggen er af betydning, dog er det meget tvivlsomt, om Comice tåler en sådan omgang, da den kan være meget svovlømfindtlig.

Også fra Thurø meldes om usædvanlig ondartede angreb af æblemeldug særlig på Jonathan (Chr. Greve).

Blommepunge (*Taphrina pruni*) er på Næstved-egnen mere udbredt end sædvanlig, særlig går det ud over de rodægte svedsker (M. E. Elting).

Forkorket ring omkring blomsten er fundet på Bramleyfrugter fra Fur, formentlig forårsaget af kulde på et tidligt tidspunkt. Det angives, at 50 % af frugterne er sådan (Frode Olesen).

Ubefrugtede kirsebær har været et uhyggelig udbredt fænomen. Bærrene når at danne sten, men så bliver de gule og røde og falder af. Ved gennemskæring viser det sig altid, at kernen er tør og indskrumpet.

Stikkelsbældræberen (*Sphaerotheca mors-uvæ*) er meget udbredt, som det også tydeligt fremgår af skemaet. Når der er 3 indberetninger om, at intet angreb er set, så har det sin betydning, at man ved, at disse beretninger stammer fra de 3 havebrugsforsøgsstationer (Blangstedgaard, Spangsbjerg, Hornum). Alle konsulenterne, hvis indberetninger omfatter flere lokaliteter, melder om angreb. Sprøjtning på »grøn spids« med stærk svovlkalk eller blåsten fremhæves af flere som noget af det bedste (G. Mayntzhusen, G. Ejning, Henrik Nielsen). I det hele synes der at være betydelig forskel på angrebet, hvor der gøres noget mod sygdommen, og hvor der ikke forsøges bekæmpelse.

Skivesvamp (*Gloeosporium ribes*) har begyndt at vise sig såvel på stikkelsbær som på solbær. Det gælder om at få buskene sprøjtet snarest muligt efter bærplukning med bordeauxvædske.

Ribbesvind (*Ribes virus 1*) er omtalt som meget alvorlig og udbredt. Desværre er det ikke blot ældre buske, der er angrebet, men også i ganske unge kulturer kan findes et uhyggeligt stort antal angrebne buske. Ved tiltrækning af solbær har der altfor længe hersket uvidenhed og ligegyldighed med hensyn til moderplanternes sundhedstilstand. Det er dog mere end 20 år siden, at denne sygdom første gang blev omtalt og afbilledet i den »Grønne bog«.

Virussygdomme i hindbær er langt mere almindelige, end man tidligere har været klar over, så det er godt, der også her nu arbejdes på kontrol med moderplanterne.

Sprøjteskade er set på solbær, der efter løvspring er sprøjtet med kolloidale svovlmidler eller svovlkalk. Bladene får en ejendommelig farve

fra gul over bronze til purpurrød og falder af. Mange solbærsorter er meget svovlømfindtlige, når de først er sprunget helt ud.

KØKKENURTER.

Mosaiksyge (*Allium virus 1*) findes næsten alle steder, hvor der ikke har været anvendt kontrollerede løg. Fra Slagelse-Skælskør-egnen skrives: »Næsten alle skalottekulturer er angrebet. Jeg har selv fået løg fra Jydsk Løgsektion, de er sunde og vækker almindelig beundring« (Agnes Værløse). Andet år efter indkøb ses af og til angreb, men som regel af ringe betydning. I kepaløg er virusangreb meget sjældne.

Løgskimmel (*Peronospora destructor*) findes forskellige steder, men har gennemgående ikke gjort sig meget bemærket, mindst på kepaløg.

Gråskimmel (*Botrytis allii*), der får skalotterne til at visne, har været usædvanlig almindelig i år.

Gule bladspidser har ligeledes været et meget almindeligt fænomen især i skalotter. Årsagen hertil må måske søges i kulden, da løgene kom frem. Tørke kan fremkalde sådanne bladspidser, men herom er næppe ret ofte tale i år. Kalimangel og mangel på andre næringsstoffer kan ligeledes være årsagen.

Kulde har mærket adskillige planter. Fra Spangsbjerg fremhæves som sådanne asier, tomater, sellerier og rødbeder (E. Christiansen). Fra Gylling omtales svedne bladrande på jordbær som følge af kulde (N. Gram), og fra Salling og Fjends herred sorte svedne blomsterbunde, der findes i større udstrækning end først antaget (Frode Olesen).

Rodbrand har været meget udbredt i agurkerne i Midt- og Vestjylland (Lars Hansen), hvilket sikkert i første række er en følge af dårlig vækst på grund af kulde.

Tomatkræft (*Diplodina lycopersici*) og den i sidste månedsoversigt omtalte våde forrådnelse har ved Voldbjerg pr. Hee forårsaget alvorlig skade i formalinbehandlet jord, idet 75 % af planterne var angrebet, og efterplantede mere eller mindre syge (E. Randløv).

Virussygdomme på tomater — se sidste afsnit, side 55.

Gråskimmel (*Botrytis cinerea*) har været meget alvorlig i mange tomatthuse. Der findes ikke alene meget angreb på stængler og på frugter, der rådner helt, men også mange frugter har rundt om stilken små pletter, der skyldes infektioner, der hurtigt er standset i udviklingen.

Fløjlsplet (*Cladosporium fulvum*) er almindelig udbredt.

Kransskimmel (*Verticillium albo-atrum*) er ret udbredt, hvor jorden ikke er dampet, men også på dampet jord kan den findes. Her gælder det om at være meget forsigtig, så jorden ikke smittes påny.

Spinatskimmel (*Peronospora spinaciae*) har været slem flere steder i haverne i Nordthy (G. Ejsing).

PRYDPLANTER.

Rosenmeldug (*Sphaerotheca pannosa*) breder sig ret stærkt.

Stråleplet (*Diplocarpon rosae*) har begyndt at brede sig, og der-

h
som der ikke gribes kraftigt ind helst med sprøjtning med bordeauxvædske, må man frygte, at den bliver ondartet.

Draphavrerust (*Puccinia arrhenateri*), der havde angrebet *Berberis vulgaris* stærkt, blev indsendt fra Nykøbing F.

Marssonina salicola og *Discella carbonacea* er fundet flere steder på pil, hvor de forårsager pletter på skud og blade.

ANNA WEBER.

SKADEDYR PÅ LANDBRUGSPLANTER.

KORN OG GRÆSSER.

Havreålen (*Heterodera major*). Kun i 3 af de 57 indkomne indberetninger skrives, at angreb ikke er set. I 5 meldes om svage og i 48 om stærke angreb, der i 13 tilfælde karakteriseres som værende af usædvanlig voldsomhed eller værre end nogensinde! Af de talrige og udførlige indberetninger kan kun et tilfældigt udvalg citeres her. Fra Sydsjælland: »Angrebene er meget udbredt i år« (P. Grøntved). Fra Lolland-Falster: »Optræder usædvanlig hyppigt og ondartet, selv hvor der ikke i adskillige år har været havre« (H. H. Holme Hansen). Fra Sydfyn: »Angreb af havreål er i år set oftere end tidligere år« (S. Nygaard Olesen). Fra Vestfyn: »Meget almindeligt med angreb i år. Selv, hvor der ikke har været havre i over 10 år, kan der pludselig vise sig »ålepletter« (J. Vang). Fra Haderslev: »Havreål er ualmindelig ondartet i år. Vi har sat en systematisk undersøgelse i gang i en del af landboforeningens område. En meget stor part af havremarkerne har havreål. Der er slet ikke helt få gårde, der må regne med et tab på 5—10.000 kr. som følge af havreåls ødelæggelser i 1949« (Fr. Nielsen). Fra Rødding: »Aldrig før set så ondartede angreb — og så mange. Angrebene synes lige så hyppige i byg som i havre. Det drejer sig i regelen om byg efter havre, men dog også i byg efter roer. I mange tilfælde kan den fulgte sædfølge ikke kritiseres. Det synes klart, at de gængse begreber om sædskifte må revideres, hvis man ikke vil risikere en meget usikker korndyrkning. Roer, græs og rug må indtage en større plads end tilfældet er« (G. Nissen). Fra Ny Solbjerg landboforen.: »Den største udbredelse og de værste angreb, jeg endnu har set her på egnen« (H. Jensen). Fra Hads herred: »Flere havremarker er fuldstændig ødelagt, enkelte steder endog så slemt, at det overvejes, at lade køerne afgræsse marken. Et sted er der iagttaget et stærkt angreb i hvede efter havre. Mærkeligt er de mange sene angreb, der er iagttaget i marker, som syntes at stå godt i foråret« (J. Skou). Fra Viborg: »Mere almindelig end tidligere« (Aidt). Fra Han herred: »Vi må desværre efterhånden betegne angrebene i Han herred som ret almindelige og nogle steder som ganske ødelæggende. Den udbredte blandsædsdyrkning har rimeligvis skylden« (R. Sørensen).

Smælderlarver se diverse.

BÆLGPLANTER.

Stængelål (*Tylenchus dipsaci*). 12 beretninger melder, at angreb ikke er konstateret, medens der i 20 skrives om angreb af forskellig styrke på rødkløver, hvidkløver og lucerne. Angrebene på disse bælplanter omtales i henholdsvis 12, 4 og 7 beretninger. Fra Bornholm skrives: »Den frodige vækst har i nogen grad udvisket symptomerne på angreb af stængelål« (A. Juel Nielsen). Fra Skælskør: »En del stærke angreb« (H. Wraae-Jensen). Fra Årslev: »Stærke angreb på rødkløver og lucerne« (E. Warberg Jørgensen). Fra Vejen-Brørup: »Enkelte marker, navnlig hvidkløver er ret stærkt angrebet« (A. Dam Kofoed). Fra Nordthy: »Et enkelt angreb i hvidkløver til frøavl« (F. Frandsen). Fra Hjørring: »Vi finder nu hyppigt stængelål både i rød- og hvidkløver. Endnu har vi dog ikke været ude for fuldstændig ødelæggende angreb« (H. Baltzer Nielsen). Fra Morsø: »Åleangreb kan findes i mange hvidkløvermarker og i en del rødkløvermarker. På grund af de særlig gode vækstbetingelser i år, har skaden ikke været så synlig som i tidligere år« (Engelhardt Jensen).

BEDEROER.

Roeål (*Heterodera Schachtii*). Fra Aarup (Fyn) skrives, at angreb af roeål har forårsaget total misvækst i en begrænset plet i en ellers frodig bedemark (B. Kjærbøll).

Tusindben (*Blanjulus sp.*). Fra Stevns skrives om et enkelt stærkt angreb i beder. Det blev effektivt bekæmpet ved pudring med 666 (K. Iversen).

Bedelus (*Aphis fabae*). 16 indberetninger melder, at angreb ikke er set, medens der i 26 skrives om angreb af vekslende styrke. Fra Roskilde skrives: »Bedelus har hidtil optrådt ret svagt, men i de sidste dage er ret stærke angreb sat ind også på foderroer« (M. Greve). Fra Stevns: »Bedelusene var meget tidligt på færde især i de overvintrede bederoerfrømarker. Men endnu i dag er der de fleste steder for få, til at man vil tilråde at sprøjte. Der er ret godt med mariehøns« (Aage Madsen). Fra Skælskør: »Mange stærke angreb lige begyndt sidst i måneden« (H. Wraae-Jensen). Fra Møn: »Angreb af bedelus har været meget alvorlige i år. Frømarkerne har dog kunnet klare sig på grund af deres frodige vækst og ved energisk bekæmpelse med Bladan. Sprøjtning fra flyve-maskine har været prøvet, men resultaterne har været meget varierende. 1. års markerne hærages meget for tiden« (S. A. Pedersen). Fra Lolland-Falster: »Frøroerne ret stærkt medtaget. I 1. års markerne er angrebet flere steder ondartet« (H. H. Holme Hansen). Fra Langeland: »Bedelusene angriber i stor udstrækning 1. års roerne« (H. P. Andersen). Fra Hinds-holm: »Stærke angreb i frøroer og 1. års roer. Mange landmænd sprøjter med Paratox både til frøroer og 1. års roer« (H. Konnerup Madsen). Fra Skanderborg amt: »Begyndende angreb set flere steder i frømarken, men endnu har angrebene ikke været ødelæggende« (N. Pedersen).

Oldenborrelarver se diverse.

Smælderlarver se diverse.

Adselbillelarver (*Blitophaga opaca*). Larver er ofte bemærket i markerne i juni måned, men der er kun anrettet alvorlig skade i få tilfælde. På Lolland-Falster har angrebene sjældent været ondartede (H. H. Holme Hansen). Fra Abed skrives, at det trak op til at blive et slemt angreb, men at pudring med Gesarol stoppede det i tide (E. Vestergaard). Ved Brande har larverne ganske enkelte steder forårsaget total ødelæggelse og nødvendiggjort omsåning (P. Trosborg). Ved Grindsted er der fundet angreb i de fleste marker. Angrebet har strakt sig over lang tid, men har været svagere end sædvanlig. Kun de færreste har anvendt bekæmpelsesmidler (J. J. Jacobsen). Fra Videbæk skrives: »Meget ondartede angreb mange steder, men DDT har klaret det« (L. Hangaard Nielsen).

Den plettede skjoldbille (*Cassida nebulosa*). Kun i en forevisningsmark på Stevns er der set gnav af betydning (Aage Madsen). Ellers er der kun hist og her set ganske svage angreb. Flertallet af indberetningerne melder, at angreb overhovedet ikke er bemærket.

Knoporme se diverse.

Bedefluen (*Pegomyia hyoscyami*). Dette skadedyr har hidtil været så godt som uden betydning. De fleste beretninger melder, at angreb overhovedet ikke er set eller har været ganske svage. Fra Han herred skrives dog: »Første generations angreb var almindeligt, men de fleste steder godartet. To marker var dog meget stærkt angrebet, idet der fandtes larver i næsten alle bladene. Vi kom dog hurtigt over angrebet ved sprøjtning med Bladan. Næsten alle larver var dræbt dagen efter behandlingen. Anden generation har jeg ikke set noget til« (R. Sørensen). Fra Grindsted: »Den 24/6 konstateret bedefluelarver i en enkelt mark. Marken sprøjtet med Bladan, nu venter vi på resultatet« (J. J. Jacobsen).

KÅL, KÅLROER O. A. KORSBLOMSTREDE.

Oldenborrelarver se diverse.

Smælderlarver se diverse.

Jordloppe (*Phyllotreta spp.*). Fra Bornholm skrives: »Har optrådt ret stærkt i juni dog uden at forårsage større ødelæggelse (A. Juel-Nielsen). Omtrent af samme indhold er alle de øvrige beretninger, vi har modtaget. Fra Haderslev skrives dog om ødelæggelser i en forevisningsmark. Bladanpudder standsede angrebet (Fr. Nielsen).

Kålmøllet (*Plutella maculipennis*). Møllene sværmede ofte ret talrigt, men kun i 4 af de 28 indkomne beretninger omtales angreb af betydning. Fra Virumgård: »I begyndelsen af måneden sås mange kålmøl i kålroemarkerne, men kun i en mark blev der iagttaget stærke angreb af larverne. Så kom den kraftige haglbyge midt i måneden, og dermed forsvandt larverne sporløst. Først nu i slutningen af måneden ses atter talrige kålmøl og stærke angreb af larver, men nu i en anden mark« (J. Westermann). Fra Nordøstfalster: »Den 28. ds. sås de første kålmøl-larver i kålroer her på Næsgård. Den 30. ds. er der allerede stærke an-

greb i gang« (H. Rasmussen). Fra Aalborg: »Store sværme ses i alle kålroemarker. I sent såede marker kan væksten godt trykkes noget. I alle marker fortæller »vinduer« om larvernes færden« (J. E. Sørensen). Fra Viborg: »Regulært angreb set i en mark tæt ved Viborg. De mindste planter næsten ødelagt« (Aidt).

Kålfluelarver (*Chortophila spp.*). Kun i 8 indberetninger skrives, at angreb ikke er set. 60 melder om angreb af meget varierende styrke på kålroer og kål. Om angreb på *kålroer* skrives fra Roskilde: »Har flere steder gjort en del skade« (M. Greve). Fra Blangstedgaard: »Ret stærke angreb i kålroemarkerne af dette skadedyr. Desuden findes på de angrebne planter ofte hele nøgler af *tusindben* (*Blanjulus guttulatus*)« (B. Vendelboe). Fra Haderslev: »En del er der, men jeg synes, at der er mindre end sædvanlig« (Fr. Nielsen). Fra Brande: »Angreb af særlig ondartet karakter er i år konstateret i de tidligt såede roer« (P. Trosborg). Fra Rønde: »Angrebene stærkere end normalt. I en del marker ret stor skadevirkning« (Nørgaard Pedersen). Fra Hads herred: »Kålfluelarverne har raseret stærkt hele måneden, og der vil blive mange og lange spring i en del kålroemark« (J. Skou). Fra Viborg: »Mindre end sædvanligt« (Aidt). Fra Hjørring: »Træffes som i de senere år overalt, men angrebene har ikke været særlig alvorlige i år« (Baltzer Nielsen). Om angreb i *kål*. Fra Haslev: »Angrebene har været de mildeste i den tid, jeg kan huske« (H. Wedege). Fra Svendborg: »Alle kolonifolks værste skadedyr, idet den næsten med 100 procents sikkerhed ødelægger deres blomkål, efterhånden som de plantes« (Sture Cederberg). Fra Blangstedgaard: »Trots brugen af sublimat ved udtyndingen (maskinsåede kål) 2 gange, er en del planter gået til. Angrebet synes at standse efter vanding med karbolineum« (A. Sørensen). Fra Thisted: »Der har været mange og meget ødelæggende angreb i blomkål. Vanding med Parathion har virket godt selv over for stærke angreb« (G. Ejning). Fra Aulum: »Ødelæggende angreb i tidligsatte blomkål. 2 gange vanding med Bladan kunne ikke forebygge skaden« (S. Nørlund).

Snegle se diverse.

Krusesygegalmyggen (*Contarinia nasturtii*). 6 indberetninger melder, at angreb i *kålroerne* ikke er bemærket, medens der i 32 skrives om angreb af varierende styrke. Nogle steder sås de første symptomer allerede i begyndelsen af juni, men oftest sås de midt i måneden eller i dens slutning. Symptomerne synes nu at være ved at udvikle sig kraftigt mange steder. Fra Roskildeegnen skrives: »I de sidste dage af juni er der fundet stærke angreb, der sikkert vil brede sig« (M. Greve). Fra Frederiksborg amt: »Symptomerne sås omkring midten af juni. Angrebene må i en del marker betegnes som stærke« (A. Ploug-Jørgensen). Fra Nyborg: »Angreb er ret udbredt. Blev bemærket i første halvdel af juni« (M. Bjerg). Fra Kolding: »Enkelte begyndende angreb iagttaget omkring Sct. Hans. Udviklet stærkt de sidste dage« (O. Ruby). Fra Askov: »Angreb almindelig udbredt og kan måske blive alvorligt. De første symptomer sås omkring d. 15/6« (H. Agergaard). Fra Skanderborg: »Krus-

ning af bladene sås allerede i første halvdel af måneden. Der er angrebsprocenter på omkring 25, så skaden er mange steder meget alvorlig« (N. Pedersen). Fra Rønde: »Angrebene er i år af ret stort omfang, og skadevirkningen kan blive betydelig« (Nørgaard Pedersen).

Om angreb i *kålen* foreligger der kun 6 beretninger, og ingen af dem taler om angreb af større betydning. Myggene begyndte at klækkes meget tidligt i år, nemlig omkring d. 20. maj, men klækningen strakte sig over en lang periode, således at grænsen mellem 1. og 2. generation blev vanskelig at trække. I Lyngby sås de første symptomer på blomkålen d. 8. juni, men angrebsprocenten var påfaldende lav i sammenligning med 1948. 1. generation synes at have været uden større betydning, men 2. generations larver har allerede nogen tid arbejdet i planterne, og først i løbet af juli kan skadevirkningen endelig bedømmes.

SKÆRMPLANTER.

Selleri-Minérfluen (*Acidia heraclei*). Fra Jylland foreligger to meddelelser om stærke angreb af denne fluelarve. (G. Ejsing, G. Fogh-Nielsen).

Gulerodsfluen (*Psila rosae*). Fra Næstved foreligger meddelelse om stærke angreb på gulerødder og rodpersille (M. E. Elting). Endvidere berettes der om stærke angreb fra Spangsbjerg (E. Christiansen), Thisted (G. Ejsing) og Jylland (G. Fogh-Nielsen).

SKADEDYR PÅ HAVEBRUGSPLANTER.

KØKKENURTER.

Løbebiller (*Pseudophonus pubescens*). Disse biller har mange steder optrådt ondartet i jordbærbedene. Fra Frederiksborg amt skrives: »Har huseret slemt i dårligt passede jordbærbede« (W. Norrie). Fra Svendborg amt: »Angreb er uhyre almindelige« (Sture Cederberg). Fra Sydfyn: »Overalt på denne egn har vi måttet kassere jordbæravlén helt eller delvis på grund af stærke angreb af løbebiller og snegle« (Chr. Greve). Fra Jylland: »Enkelte steder næsten ødelæggende for avlen« (A. Diemer). Fra Fredericia: »Ødelagt flere arealer fuldstændigt« (E. Randløv).

Oldenborrelarver se diverse.

Hindbærnsnudebiller (*Anthonomus rubi*). 3 beretninger melder, at angreb ikke er set. I 18 skrives der om angreb af vekslende styrke på jordbær. Stærke angreb synes i hovedsagen at forekomme, hvor man ikke i tide har anvendt DDT. Fra Københavns omegn skrives: »Angrebet på jordbær er i år meget spredt og uensartet, men det har dog mange steder skadet planterne meget« (A. Rasmussen). Fra Maribo amt: »Intet angreb af betydning er iagttaget« (Sander Nielsen). Fra Jylland: »De fleste steder er planterne pudret eller sprøjtet, men hvor dette er undladt, er der gerne tale om angreb. Enkelte steder er 70—80 % af blomsterne ødelagt« (P. Jacobsen). Fra Hornum: »Der findes svagere angreb på hindbær. Jordbær er pudret med Gesarol, og der har ikke efter den tid været iagttaget snudebiller af betydning« (H. Christensen). Fra Thisted:

»Mange har efterhånden lært at forebygge med DDT. Kun få steder har der været betydende angreb« (G. Ejsing). Fra Salling og Fjends herred: »Angrebene er afgjort mindre alvorlige end i tidligere år. Er det dristigt at gisne på en delvis udryddelse på grund af, at bekæmpelse ved pudring eller sprøjtning efterhånden er almindelig?« (F. Olesen).

Haveuglen (*Mamestra oleracea*). Larver af denne ugle (»tomatuglen«) optrådte temmelig slemt i gartnerier ved Ringkøbing (E. Randløv).

Knoporme se diverse.

Snegle se diverse.

FRUGTTREER OG FRUGTBUSKE.

Gåsebiller se diverse.

Bladlus (*Aphididae*) på frugttreer. I 20 indberetninger meldes om udbredte, men oftest svage angreb, kun 5 melder om stærke angreb. Fra Sjælland skrives: »Sammenrullede blade begynder at vise sig, navnlig på de små træer. Både den røde og den grønne æblebladlus optræder« (H. C. Madsen). Fra Roskilde: »Hidtil har angrebene kun været svage, men i den sidste uge af juni begyndte lusene at brede sig stærkt« (Gerda Mayntz-husen). Fra Maribo amt: »Angreb af den røde bladlus findes de fleste steder, dog er der sjældent angreb af større betydning. God virkning af Bladan« (Sander Nielsen). Fra Blangstedgaard: »I sidste halvdel af juni opstået en del småkolonier af bladlus, såvel på æble, pære, kirsebær og blomme. Kirsebærlusen er ret udbredt, ellers ikke noget af betydning« (A. Sørensen). Fra Sydøstjylland: »Blommelusen har været ret godartet, hvorimod den røde æblebladlus enkelte steder har arbejdet godt. Vejret har været lovlig køligt, så nikotinsprøjtning har virket for lidt. De nye midler f. eks. Bladan har virket godt, men *kun*, når der er anvendt 0.04—0.06 procents styrke, og sprøjtningen er udført med omhu og rigelig vædske« (A. Pallesen). Fra Thisted: »Angrebene af røde og grønne bladlus på æbler tiltager stærkt. Ikke alle steder har Parathionmidler virket helt tilfredsstillende, men det gjorde nikotin jo heller ikke« (G. Ejsing).

Blodlusen (*Schizoneura lanigera*). Der foreligger endnu ikke meget om dette skadedyr. Fra Sjælland skrives: »Jeg har intet set af betydning. Spor efter *Aphelinus mali* findes i de fleste plantager« (H. C. Madsen). Fra Maribo amt: »Blodlusen først iagttaget i de sidste dage af juni. Avlerne betragter ikke angrebene som nogen alvorlig fare, når træerne sprøjtes rationelt. Nye angreb ikke fundet« (Sander Nielsen). Fra Blangstedgaard: »En del små kolonier fremkommet i månedens løb, men ingen særlig vækst i disse« (A. Sørensen). Fra Aarhus: »Kun iagttaget i Aabyhøj, hvor de er i bedste velgående« (N. Gram). Fra Thisted: »Aldrig konstateret heroppe« (G. Ejsing).

Gåsebiller se diverse.

Stikkelsbærhvepsen (*Pteronus ribesii*). Der er indløbet 15 beretninger om angreb af vekslende styrke. Fra Frederiksborg amt skrives således: »Har enkelte steder fuldstændig afribbet buskene, men angreb er ellers ret sjældne« (W. Norrie). Fra Holbæk: »Svage og stærke angreb

ses almindeligt på både ribs og stikkelsbær« (H. Nielsen). Fra Maribo amt: »Spredte angreb er almindelige, men sjældent af større omfang« (J. Klarup-Hansen). Fra Esbjerg-Varde: »Meget almindelig, men bekæmpes overalt« (M. Sørensen). Fra Thisted: »Er konstateret flere steder, men synes aldrig at være slem.

Æblehvepsen (*Hoplocampa testudinea*). Der er indløbet 22 beretninger, hvoraf de 12 melder om stærke, de 10 om svage angreb. Fra Holbæk amt skrives, at angreb er almindelige, men godartede i år (H. Nielsen). Fra Maribo: »Æblehvepsen har tyndet flittigt ud, men skaden er størst i småhaverne. I plantagerne synes det ikke at være slemt« (Klarup-Hansen). Fra Fyn: »Ondartet, hvor blomstersprøjtningerne ikke er udført« (Erland Jørgensen). Fra Sydøstjylland: »Jo bedre og mildere de klimatiske forhold er desto stærkere angreb af æblehvepsen. Selvom skaden ikke kan sidestilles med 1948, så er der dog steder, hvor hvepsen har arbejdet alt for energisk. Virkningen af de nye midler er meget uensartet, og der er ingen tvivl om, at de højeste styrkegrader må anvendes« (A. Pallesen). Fra Jylland: »Særlig generende i år, hvor der ikke er så megen frugt på træerne. Jeg har set træer, hvor larverne havde taget alle frugterne« (N. Gram).

Blommehvepsen (*Hoplocampa fulvicornis*). Der foreligger 11 indberetninger om svage, 12 om stærke angreb. Fra Holbæk skrives: »Angreb almindelige, men meget svage« (H. Nielsen). Fra Maribo: »Blommehvepsen synes at gøre en del skade, særlig i private haver, hvor man ikke er klar over betydningen af det rette bekæmpelsestidspunkt« (Klarup-Hansen). Fra Midt- og Sydjylland: »Somme steder ødelæggende, hvor der ikke er sprøjtet eller pudret« (L. Hansen). Fra Ringkøbing amt: »Meget alvorlige angreb næsten overalt« (Bertelsen).

Snareorme (*Hyponomeuta* sp.). Fra Roskilde skrives: »Angrebet begyndte ret sent i år, men til gengæld har det næsten været uhyggeligt. Mange æbletræer har været godt besat. Tjørnehækkene er i masser af haver fuldstændig spist op« (Gerda Mayntzhusen). Fra Maribo skrives om temmelig stærke angreb på æble (Sander Nielsen).

Pæregalmyggen (*Contarinia nasturtii*). Angrebene har været af moderat omfang i år. I 3 indberetninger skrives, at angreb ikke er set, medens der i 9 meldes om svage og i 8 om stærke angreb. Fra Københavns omegn skrives: »Nye angreb er iagttaget på træer, der ikke tidligere har været angrebet, mange er svage, men der ses også voldsomme angreb« (A. Rasmussen). Fra Roskilde: »Desværre har dette skadedyr bredt sig stærkt. Mange steder er der helt sortebrunt under træerne af de nedfaldne, angrebne pærer« (Gerda Mayntzhusen). Fra Haslev: »Angrebet er ikke særlig slemt i år. Dels er der temmelig mange frugter på træerne, dels har vel DDT-sprøjtningerne hjulpet« (H. Wedege). Fra Næstved: »Har været slem adskillige steder, særlig er det gået ud over Doyenné de comice« (M. E. Elting). Fra hele Fyn: »Har ikke været særlig ondartet i år, og hvor der er sprøjtet med Midol Tio i tæt klynge og på ballonstadiet, er der ikke iagttaget angreb« (Erland Jørgensen).

Fra Ringkøbing: »Angreb fra svage til stærke ses spredt. Mere alvorligt i år end noget tidligere år (Bertelsen).

Frugtræspindemiden (*Paratetranychus pilosus*). Vejrforholdene har ikke begunstiget udbredelsen af rødt spind på frugttræerne, og stærke angreb forekommer kun sjældent. Medens der i 20 indberetninger meldes om svage, ofte betydningsløse angreb, skrives der kun i 4 om stærk optræden af miderne. Fra Holbæk amt skrives: »Ses næsten ikke i år« (H. Nielsen). Fra Næstved: »Angrebene har været svage, men i de sidste dage har disse tiltaget i styrke« (M. E. Elting). Fra Maribo amt: »Angreb er almindelige, flere kraftige angreb« (Sander Nielsen). Fra Jylland: »Kun tale om angreb på espalier, hvoraft nogle kraftige« (P. Jacobsen). Fra Esbjerg-Varde: »Findes mange steder, men breder sig endnu kun langsomt« (M. Sørensen).

Galmider. Fra J. E. Ohlsens Enke modtoges æbleblade, der var brunfarvede, særlig i randen, der blev tør og lidt buklet. I hårfiltten på undersiden fandtes enkelte galmider. Antagelig drejer det sig om angreb af arten *Phyllocoptes schlechtendali*, der er kendt som skadedyr i udlandet bl. a. i England, men ikke tidligere er fundet her i landet.

PRYDPLANTER.

Ligusterbladlusen (*Phorodon ligustri*). Denne gule bladlus er set enkelte steder i Københavns omegn, dog kun i begrænset omfang, men da den optrådte så ondartet i fjor, er der grund til at have opmærksomheden henvendt på den« (A. Rasmussen).

Snareorme se frugttrær og frugtbuske.

Gåsebiller se diverse.

DIVERSE SKADEDYR.

Oldenborrelarver (*Melolontha spp.*). I Frederiksborg amt er fundet 3 svage angreb i kål, jordbær og radiser (W. Norrie). Fra Lolland-Falster skrives om et ondartet angreb langs en skovkant (H. H. Holme Hansen). Endvidere er der anrettet en del skade på jordbær (Inger Jørgensen, Klarup Hansen). Fra Abed meldes om svære angreb i sukkerroer nær skov. Der er kun $\frac{1}{4}$ normal bestand (E. Vestergaard). Fra Lindet skov i Sønderjylland skrives, at der kun har været svag sværmming i år, og at larverne kun har gjort ringe skade i de senere år. Ved Haderslev har larverne ødelagt en del roer, især de tidligt såede (Fr. Nielsen). Fra Jylland skrives, at der er set en del ødelæggende angreb i jordbær ved Birkelse (G. Fogh-Nielsen). Jordbær blev også angrebet i Hads herred (J. P. Skou) samt i Salling og Fjends herred (F. Olesen).

Sc. Hans Oldenborren (*Rhizotrogus solstitialis*). Fra Næstved skrives om angreb i en del græsplæner (M. E. Elting).

Gåsebillen (*Phyllopertha horticola*). I 16 af de 20 indkomne beretninger meldes om angreb på frugttrær, hindbær, jordbær, roser m.m., men kun i fire tilfælde tales der om betydelige angreb. Oftest bemærkes

det, at angrebene er svage, særlig i sammenligning med 1948. Den gode virkning af DDT berømmes jævnlig.

Fra Sjælland skrives: »Kan findes næsten alle vegne, men kun i så ringe tal, at skaden er uden betydning« (H. C. Madsen). Fra Maribo: »Angreb af gåsebiller er ret almindelige. Kun enkelte angreb af større omfang. Angrebene hyppigst på pærer« (Sander Nielsen). Fra Sydøstjylland: »Angrebet har været godartet i år. Det synes som om DDT-midlerne virker bedst« (A. Pallesen). Fra Jylland: »Enkelte steder stærke angreb på let sandmuld« (A. Diemer). Fra Ringkøbing: »Angreb ses spredt og er da ofte af alvorlig karakter. De fleste steder er man dog klar over pentaklorets virkning« (Bertelsen). Fra Thisted: »Har været slem hele måneden, dog ikke så ødelæggende som sidste år. Hindbær, æble og jordbær er meget yndet. DDT synes at virke hurtigt og effektivt« (G. Ejsing). Fra Nordjylland: »Man ser dem mange steder, men hører oftest, at angrebet ikke kan måle sig med det i fjor« (A. S. Lundstein).

Smælderlarver (*Agriotes spp.*). 6 beretninger melder, at angreb ikke er set, 14 skriver om svage og 13 om stærke angreb. Medens angrebene i kornmarkerne nu i det væsentlige er overstået, er det særlig i roemarkerne, at larverne gør sig gældende på nærværende tidspunkt. Fra Bornholm skrives: »Har i år optrådt stærkere end sædvanlig både i vårsæd og roer« (A. Juel-Nielsen). Fra Nyborgegnen: »I et forsøg med iblanding af 666 (1:5) i bedefrø dræbtes samtlige smælderlarver, men desværre skadedes frøet også, hvorimod kálroefrø ikke synes at tage skade« (M. Bjerg). Fra Vestfyn: »I en havremark, hvor havren er skredet, arbejder larverne stadig støt, så flere og flere store planter falder om. Jorden er meget løs og askeagtig« (J. Vang). Fra Skanderborg: »Et enkelt sted ødelagde larverne en bederoemark (3. år efter græs) så fuldstændigt, at omsåning var nødvendig. Iblanding af DDT i frøet synes at virke godt mod larverne« (N. Pedersen). Fra Rønne: »Angrebene har været usædvanlig hårde i mange forskellige afgrøder« (Nørgaard Pedersen).

Knoporme (*Agrotis tritici og segetum*). I 22 indberetninger meldes at angreb ikke er set, medens der i 14 skrives om angreb, der oftest karakteriseres som svage. Det er gået ud over salat, gulerod, beder, jordbær, tobak og kartoffel. Angreb, der ebbede ud i månedens løb, må sikkert tilskrives *A. tritici*, medens begyndende angreb skyldes *A. segetum*. Først i løbet af juli vil det vise sig, om larverne af sidstnævnte art er talrige.

Stankelbenlarver (*Tipula paludosa*). Kun fra enkelte lokaliteter meldes om angreb af betydning i juni. Fra Bornholm skrives således om nogle stærke angreb (A. Juel-Nielsen). Ved Videbæk er der fundet enkelte ret stærke angreb på lave humusrige jorder (L. Hangaard Nielsen). Fra Rønne skrives: »En del hårde angreb er med stort held bekæmpet med giftklid. I et enkelt tilfælde taltes indtil 200 døde larver pr. m²« (Nørgaard Pedersen). Endvidere er der fundet enkelte stærke angreb ved Viborg (Aidt).

Snegle (*Agriolimax agrestis*). Fra Roskilde skrives: »I min have gjorde snegle, der holdt til i overvintret kruspersille, stor skade. På en

nat blev de dræbt ved hjælp af Pecotot« (M. Greve). Fra Hornum meldes om angreb på jordbær, blomkål m. v. (H. Christensen).

PROSPER BOVIEN.

UNDERSØGELSE AF VIRUSSYGDOMMES UDBREDELSE PÅ TOMATPLANTER UNDER GLAS.

I løbet af juni måned har vi fra Statens plantepatologiske Forsøg sammen med konsulent A. Klougart fra Alm. dansk Gartnerforening aflagt besøg i en lang række københavnske tomatgartnerier for at undersøge virussygdommenes udbredelse og styrke.

Af ca. 75.000 tomatplanter var over 73 % virusangrebne, deraf 65 % af mosaiksyge og 8.4 % af sribesyge.

Ser man bort fra de unge tomatplanter, d. v. s. sådanne, som er udplantede i april-maj, er der faktisk tale om en virusprocent på 100. Enkelte steder var sribesygen ualmindelig ondartet, idet ca. 50 % af planterne var angrebet, og sådanne steder må der regnes med en overordentlig betydelig udbyttenedgang.

Der synes ikke at være forskel på de forskellige tomatarters modtagelighed, derimod sås det tydeligt, at virusangrebene var mindst generende, hvor planterne blev passet og plejet i enhver henseende.

Iøvrigt synes de fleste iagttagelser at bekræfte, at tobakken er langt den farligste smittekilde.

H. RØNDE KRISTENSEN.

